

T A N Í T Á S O K

Beszéd- és értelemgyakorlat

A karácsonyfa

— I. osztály. —

Van-e nagyobb izgalommal várt ünnep a karácsonynál? Bizony, azt hiszem nemcsak a gyermekek, de még a felnőttek számára is. A gyermekek várakozása inkább érzéki, a mienk, felnőtteké már jobban az, hogy egy estére megfelfedkezzünk magunkról, a napi küzdelemről s átadhatjuk magunkat a gyermeki öröm és boldogság igazi élvezésének. A karácsonyi örömöket azonban elő kell készíteni. Hol kínálkozna erre jobb alkalom, mint az iskolában. Szánjunk hát rá karácsony előtt egy-egy órát a beszéd- és értelemgyakorlatok keretében s beszéljünk gyermekeinknek a karácsonyról. Isten őrizz! nem arról, hogy a karácsonyfa alatt talált ajándékokat nem is a Jézuska hozza, hanem... Erről — ha csak lehet — mennél később világosítsuk fel a gyermeket. Milyen kár volna azt a gyönyörű szép, talán az emberi élet legszeibb illúzióját szétromboni már a kisgyermeknél. Hiszen ugyanis szétrombolja majd az élet minden szép álmát nemsokára. Hagyjuk meg és ápoljuk ezt az ártatlan örömet, úgy, ahogy van, ahogy minden gyermeki lélekben él, mert az ártatlan gyermeki öröm a mi örömünk is.

Előkészület. Karácsony előtt egyik délelőtt az óra elején, beszélgetés közben odaülök közéjük az egyik padba s ráterelem a szót az annyira várt nagy ünnepre. Megkérdezem tőlük, miért várják annyira a karácsonyt? Ki mit kér a Jézuskától? Aztán megérdemeltük-e igazán azt, amit kértünk Tőle? Itt egy kicsit befelé nézetem a gyermekeket, csináljanak számadást magukban: mit is csináltam egész évben? Na, nem veszem nagyon komolyan. Aztán arról beszélgetünk, milyen volt a tavalyi karácsony? Ó, mennyi mindenről beszél nekem az a sok közbeszólás, amit most hallok a gyermekektől. A díszes, ragyogó karácsonyfáról, amely alatt vasuti kocsik voltak kis sinen... A másik beleszól, hogy náluk tavaly egy gyönyörű képeskönyvet hagyott a Jézuska... És előjönnek drága emlékeikkel, s közben észre sem vesszük, már benne is vagyunk a karácsonyi hangulatban. Most aztán hozzáfoghatunk a tanításhoz. Dehogy is tanítás lesz ez, beszélgetés, a legszebb ünnepről: a kis Jézus születésének ünnepéről.

Célkitűzésül azt mondom nekik, beszéljünk arról, mit hoz a Jézuska.

A további beszélgetés kapcsán rátérünk arra, tulajdonképpen miért, minek az emlékeztére van a karácsony? Így teszem tudatossá a gyermekek karácsonyi örömét. Ugy vezetem a beszélgetést, hogy a karácsonyfa hid legyen köztük és a megszületett Isten Fia között. A gyermekek szeretik — őszintén szeretik — a

kis Jézust. Barátkoznak vele, beszélgetnek, mintha köztük volna. És milyen meghitt, őszinte kis irások a Jézuskához írott levélkéik! Ez is bizonyítja, hogy mennyire őszinte a gyermeki szeretet Jézuska iránt. Hogy mégis elidegenedik tőle annyi sok gyermek később, az ifju korban, annak igen sokszor a szülők és felnőttek az okai.

Aztán mesélek nekik a Jézuskáról, a karácsonyról. Végül az elmélyítést egy szép karácsonyi énekkel végezzük, ami után lerajzoljuk a karácsonyfát.

Ezek szerint a tanítás vázlata a következő lesz:

Vázlat.

I. Előkészítés.

a) Hangulatkeltés. Milyen ünnep közeledik? Várjátok-e a karácsonyt? Mit kértek a kis Jézustól karácsonyra? Mit hozott tavaly?

b) Célkitűzés. Beszéljünk ma arról, mit hoz a Jézuska?

II. Tárgyalás.

a) Minek az emlékére van a karácsony?

b) A Megváltó születése. (Elbeszélés.)

c) Karácsonyfa. (Elbeszélés.)

III. Összefoglalás.

a) Elmélyítés. Mennyből az angyal... (Ének.)

b) Alkalmazás. Rajzoljuk le a karácsonyfát!

Tanítás.

I. Előkészítés. a) Hangulatkeltés. Milyen hónapban vagyunk, gyermekek? Vártátok már a decembert? Miért várják annyira a gyermekek ezt a hónapot? Mit ünnepelünk decemberben? Ki tudná megmondani, mikor van karácsony? Jaj, gondolom, ti is mennyire várjátok már! Vagy nem? Látom, a szemetek, hogy fölragyogott erre a szóra! Hát miért várjátok annyira, gyermekeim? Karácsonykor együtt van az egész család. Nálatok kik voltak együtt tavaly? (Itt hagyom, hadd nyilatkozzanak meg kedvük szerint.) Hol ült a nagypapa? És a nagymama? Hol volt édesanyátok? És édesapátok? Mit csináltak azelőtt, mielőtt a Jézuska megérkezett? Gyerekek! Jaj, de sok dolga lehet ilyenkor a kis Jézuskának! Kik segítenek neki ebben a nagy munkában? Gondoljátok csak el, hányan vagytok ebben a városban, azután minden gyermeket meg kell ám látogatni... Minden gyermeknek visz a Jézuska karácsonyfát... (Itt hagyom, hogy jöjjenek rá: nem mindenkinek. Vannak olyan szegény gyermekek, akik nem kapnak karácsonyfát.) Miért nem kapnak ezek? Talán megfélemezett róluk a kis Jézus? Lehet. De hát akkor ezek a gyermekek nagyon szomorúak lehetnek... Talán elfelejtettek őrni Neki? (Vagy talán olyan rosszak voltak, hogy nem érdemelték meg a karácsonyfát? (Itt engedem a gyermekeket, mondjanak történeteket, kiket ismertek, akik nem voltak rosszak és mégsem kaptak karácsonyfát.) Mikor találkoztál vele, mit mondtál neki? Nem adtál a te játékdoból? Cukrodból?

Örültél-e, amikor segíthetél rajta? (Nevelési cél: a másokon való segítség érzése.) Istenem, milyen jó is, ha valaki másnak is adhat! Ugy érzi ilyenkor az ember magát, mintha gazdagabb lenne! Gazdagabb is! Mit gondoltok, mivel? Jézuska, szeretetével! Igen, mert a kis Jézus szereti azokat, akik segítenek másokon.

b) Célkitűzés. Gyerekek! Beszéljünk ma arról, mit hoz a Jézuska?

II. Tárgyalás. a) Minek az emlékezetére van a karácsony?

Tudjátok-e azt, kedves gyermekeim, miért ünnepeljük mi a karácsonyt? Minden esztendő december 25-én este várjuk a Jézuska eljövetelét. Miért? Bizonyosan hallottátok már, de én is elmondom nektek.

A Megváltó születése. Régen, nagyon régen ezelőtt a Zsidóországban összeakarták számolni az embereket, hogy hányan vannak. Így hát megparancsolták, hogy mindenki abba a városba, vagy faluba menjen, ahonnan családja származott. Szűz Mária és Szent József is elmentek hát Dávid városába, Betlehembe, mert ők Dávid király családjából valók voltak.

Bethlem városában akkor nagyon sokan voltak idegenek, akik más városokból mentek oda az összeírásra. Akik hamarabb érkeztek, elfoglalták a jobb helyeket, akik meg később mentek, olyan helyre szálltak éjszakára, amelyet kaptak. Így történt, hogy Mária és Szent József már nem kaptak szállást. Ezért a városon kívül, egy elhagyatott barlangban huzódtak meg éjszakára. Tudjátok, milyen a barlang? (Szemléltetem.) Bizony, egyszerű, sötét hely volt ez, talán egész Betlehemben nem volt nála kietlenebb. És itt, ebben a barlangistállóban született meg a világ... (Megváltója, a kis Jézus.)

Születésének hírét nem adták tudtul a városban, mint azt királyoknál szokták. Nem is tudta senki, hogy Betlehemben azon éjszakán király született, csak az édesanyja és nevelőapja. Édesanyja pólyákba takarta és jászolba fektette...

Gyönyörű, szent éjszaka borult a földre. A legsötétebb éjszaka volt, amelyet valaha is láttak. Lehetetlenség volt a vizet a szárazföldtől megkülönböztetni és a legjártabb utakon is eltévedt volna az ember. Az égből azonban egyszerre nagy sugárözön hullott alá. A csillagok hirtelen felragyogtak, s fényesebbek voltak, mint máskor.

Bethlehem közelében azon éjjel jámbor pásztorok virrasztottak nyájaik mellett. Egyszerre egy angyal szállott le hozzájuk és nagy fényességre ébredtek a pásztorok. Hirtelen arcrarborultak ijedtükben a vakító fényesség láttára, de az angyal így szólott hozzájuk:

— Ne féljete! pásztorok, mert nagy örömet hirdetek nektek. Megszületett az Üdvözítő, az Ur Jézus Krisztus, Dávid városában.

Majd egy éppen akkor kigyulladó fényes csillagra mutatott

és szólt:

— Ez lesz a jel. Ahová vezet, ott megtaláljátok a Gyermekeket pólákba takarva, jászolba fektetve...

Aztán mintha csak az angyalok kara énekelt volna, felhangzott a gyönyörű ének, amit ti is tudtok, bizonyosan: (harmóniumon játszom, ének nélkül.)

(Mennyből az angyal...)

A pásztorok térdreborulva hallgatták a mennyei éneket. majd így szóltak:

— Induljunk el hát és keressük fel az Üdvözítőt, akit az angyal hirdetett.

A pásztorok megindultak a csillag után, amely Betlehem felé vezette őket. Ott állott meg éppen a szegény kis barlang-istálló fölött, amelyben a kis Jézus pihent.

A pásztorok bementek a barlangba, köszöntötték a szülőket és megkérték őket, hogy láthassák a Kisdedet, akit az angyal hirdetett nekik. Elébe járulva, egyikük egy korsó friss tejet, a másik egy meleg kecskebőrt, a harmadik egy kis fehér báránycsont, a következő egy friss cipőt, friss vajat és sajtot tett eléje. Azután viszatértek nyájaihoz és mindenütt hirdették, hogy az isteni Gyermekek megszületett. Ezért ünnepeljük a karácsonyt.

b) De elmondom nektek azt is, miért hoz nektek a kicsi Jézus karácsonyfát születésének napján? Szeretnétek tudni?

A karácsonyfa. Mikor a kis Jézus megszületett, minden, de minden örült a földön-régen. A csillagok szebben ragyogtak, mint máskor, a szellő szebben suttogott, a madárcáka boldogabban énekelt... A fák és virágok is résztvettek a nagy örömben...

Közel a szegényes barlang-istállóhoz három fa állott: egy természetes pálmafa, egy illatos olajfa és egy egyszerű kis zöld fenyő. Hódoló suttogással köszöntötték a kis Jézuskát és kíváncsian pillantottak be a barlangba, a jászolban fekvő Kisdedre... Ott szunnyadt Jézuska pólában és álmodott... Édesanyja pedig boldog örömmel nézte, nézegette fiának mosolyát...

Egyszerre csak így szólt a pálmafa az olajfához:

— Gyere, imádjuk mi is a kis Jézuskát és adjuk át neki ajándékunkat!

— Vigyetek el engem is, — kérte őket a kis fenyő.

A büszke pálma és az ékes olajfa azonban megvetően tekintettek egyszerű testvérükre. A pálma így szólt hozzá:

— Téged? Mit is adhatnál te Jézuskának? Hiszen még virágod sincsen, csak szurós leveled!

A szegény, egyszerű fenyő megszegyenülve hajtotta le fejét és alig mert többé az alvó Jézuskára tekinteni. De a jászolnál őrt álló angyalcáka egyike meghallotta a fák beszédét és megsajnálta a szegény kis fenyőt.

A pálma ekkor leszedte díszes lombkoronájának leggyönyörűbb levelét és a jászol elé tette:

— Legyen ez a Te legyeződ, — szólt a kicsi Jézuskához. —

Ez hűsítgessen, ha a nap hevétől elbágyadsz!

Az olajfa meg jóillatu olaj-harmatát hintette szét ezüstszinű leveleiből. Az édes illat betöltötte az egész barlangot.

A szegény fenyő nagy szomorúan nézte mindezt, de mert jó volt, nem érzett irigységet. Ekkor az angyal odaszállt hozzá s ezt mondta:

— Ne busulj fenyőfácska, megvigasztallak. Mivel szerény voltál, megjutalmazlak és diszesebb leszel testvéreidnél.

Ezzel föltekintett a ragyogó égre, ahol ezer, meg ezer csillag tündökölt. Egyet intett és — csodák-csodája — egyik csillag a másik után hullott le a kis fenyőfa ágaira. A fenyőfa most olyan szép lett, hogy gyönyörűség volt ránézni.

A kis Jézuska ezalatt fölébredt. Nem gondolt a lábainál heverő pálmalegyezőre, nem ügyelt a barlangot betöltő olajillatra, hanem csak a gyönyörűséges fenyőfát nézte. Rámosolygott és mindkét kacsóját kinyújtotta érte.

A fenyőfa nagyon, nagyon boldog volt. Az angyal pedig így szólt hozzá:

— Ezentul te fogod a kis Jézus születésének napját az emberek emlékezetébe hozni. Te fogod ezentul minden évben ezen a szent estén hirdetni kicsinek és nagynak, hogy a világ Megváltója, a kicsi Jézuska eljött a Földre, hogy közénk hozza a szeretetet.

III. Összefoglalás. a) Elmélyítés. Szép volt, gyermekek? Most már tudjátok, hogy miért ünnepeljük karácsonykor a kis Jézus születését. De azt is tudjátok, hogy miért hoz minden esztendőben karácsonyfát a kicsi Jézus minden jó gyermeknek!

a) Elmélyítés. Gyermekek, énekeljtek el azt a szép éneket, amit az angyalok énekeltek Jézuska születésekor. (Harmonium-kísérettel énekeljtek.)

Mennyből az angyal lejött hozzátok, pásztorok!

Hogy Betlehembe sietve menve lássátok.

Istennek fia, aki született jászolban.

Ő leszen néktek Üdvözítőtok valóban.

Mellette vagyon az édesanyja, Mária.

Barmok közt nyugszik, jászolban fekszik szent Fia.

b) Alkalmazás. Most rajzoljuk le Jézuska fáját: a karácsonyfát.

